

Rolnummer 2960
Arrest nr. 84/2005 van 4 mei 2005

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen over artikel 24, § 2, van het Algemeen Verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko, ondertekend te Rabat op 24 juni 1968 en goedgekeurd bij de wet van 20 juli 1970, gesteld door het Arbeidshof te Brussel.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit rechter P. Martens, waarnemend voorzitter, en voorzitter A. Arts, en de rechters R. Henneuse, M. Bossuyt, E. De Groot, L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van rechter P. Martens,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

Bij arrest van 17 maart 2004 in zake de Rijksdienst voor Pensioenen tegen T. Haouach, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 26 maart 2004, heeft het Arbeidshof te Brussel de volgende prejudiciële vragen gesteld :

1. « Is artikel 24, § 2, van het Algemeen Verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko, ondertekend te Rabat op 24 juni 1968 en goedgekeurd bij de wet van 20 juli 1970, in overeenstemming met het grondwettelijk beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie verankerd in de artikelen 11 en 11bis van de gecoördineerde Grondwet (1994), alsook met artikel 14 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en met de artikelen 2, § 1, en 26 van het V.N.-Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, in zoverre het een verschil in behandeling inhoudt naargelang de langstlevende echtgenoot van een persoon die in België heeft gewerkt, een man of een vrouw is ? »;

2. « Is artikel 24, § 2, van het Algemeen Verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko, ondertekend te Rabat op 24 juni 1968 en goedgekeurd bij de wet van 20 juli 1970, in overeenstemming met het grondwettelijk beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie verankerd in de artikelen 11 en 11bis van de gecoördineerde Grondwet (1994), alsook met artikel 14 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en met de artikelen 2, § 1, en 26 van het V.N.-Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, in zoverre het een verschil in behandeling inhoudt tussen weduwen van een Belgische onderdaan en weduwen van een bigamische of zelfs polygame Marokkaanse onderdaan ? ».

De Rijksdienst voor Pensioenen, met zetel te 1060 Brussel, Zuidertoren, heeft een memorie ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 16 maart 2005 :

- is verschenen : Mr. O. Le Boulengé *loco* Mr. M. Leclercq, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Rijksdienst voor Pensioenen;

- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Snappe en A. Alen verslag uitgebracht;

- is de voornoemde advocaat gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Na het overlijden van haar echtgenoot, B. Chaabab, van Marokkaanse nationaliteit, die van 1966 tot 1994 in België heeft gewerkt, heeft T. Haouach, geïntimeerde voor het verwijzende rechtscollege, op 13 mei 1996 van de Rijksdienst voor Pensioenen de uitkering van een overlevingspensioen verkregen.

De tweede echtgenote van de overledene, M. Chehboune, met wie hij op 11 februari 1991 in Marokko is gehuwd, dient op haar beurt een pensioenaanvraag in.

Bij een beslissing van 6 april 1998 vernietigt de Rijksdienst voor Pensioenen zijn vorige beslissing, herberekent hij het bedrag van het aan de eerste echtgenote uitgekeerde pensioen en preciseert hij dat dit bedrag zal worden betaald voor de ene helft ten gunste van T. Haouach en voor de andere ten gunste van M. Chehboune, overeenkomstig artikel 24, § 2, van het Algemeen Verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko, ondertekend te Rabat op 24 juni 1968 en goedgekeurd bij de wet van 20 juli 1970.

T. Haouach betwist die beslissing voor de Arbeidsrechtbank te Brussel, die haar vordering inwilligt, overwegende dat de beslissing om het bedrag te verdelen « indruist tegen de Belgische openbare orde ».

Het Arbeidshof te Brussel, waarbij tegen dat vonnis hoger beroep is ingesteld, heeft de twee hiervoor geformuleerde vragen ambtshalve gesteld.

III. *In rechte*

- A -

Standpunt van de Rijksdienst voor Pensioenen

A.1.1. In hoofdorde voert de Rijksdienst voor Pensioenen aan dat het Hof *ratione temporis* onbevoegd is om kennis te nemen van die vragen, daar artikel 3, § 2, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof de termijn waarbinnen een beroep tot vernietiging van een wet houdende instemming met een internationaal verdrag kan worden ingesteld, heeft beperkt tot zestig dagen. De mogelijkheid om een prejudiciële vraag betreffende een instemmingswet te stellen, zonder dat hiervoor in een termijn is voorzien, zou volgens de Rijksdienst voor Pensioenen erop neerkomen dat met het voormelde artikel geen rekening wordt gehouden.

A.1.2. In ondergeschikte orde is de Rijksdienst voor Pensioenen van mening dat het Hof *ratione materiae* niet bevoegd is om een internationaal verdrag te toetsen, dat volgens hem voorrang heeft op de nationale bepalingen.

A.1.3. In uiterst ondergeschikte orde voert de Rijksdienst voor Pensioenen aan dat het betwiste artikel 24, § 2, van het Belgisch-Marokkaanse Verdrag niet in strijd is met de Grondwet. Hij is van mening dat de Belgische openbare orde niet eraan in de weg staat dat de gevolgen van meervoudige huwelijken worden erkend in België en dat het overigens normaal is dat, te dezen, het Belgische recht niet aan alle weduwen een volledig pensioen kan toekennen.

De prejudiciële vragen dienen volgens de Rijksdienst voor Pensioenen dus ontkennend te worden beantwoord.

- B -

Ten aanzien van de bevoegdheid van het Arbitragehof

B.1.1. Het Hof wordt gevraagd of de wet van 20 juli 1970 bestaanbaar is met de artikelen 11 en 11bis van de Grondwet, in zoverre zij met name artikel 24, § 2, goedkeurt van

het Algemeen Verdrag betreffende de sociale zekerheid tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko, ondertekend te Rabat op 24 juni 1968.

B.1.2. Luidens artikel 26, § 1, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof doet het Hof, bij wijze van prejudiciële beslissing, uitspraak bij wege van arrest op vragen omtrent :

« [...] »

3° de schending door een wet, een decreet of een in artikel 134 van de Grondwet bedoelde regel van de artikelen van titel II ' De Belgen en hun rechten ', en de artikelen 170, 172 en 191 van de Grondwet ».

Artikel 26, § 1bis, van dezelfde bijzondere wet luidt :

« Van het toepassingsgebied van dit artikel worden uitgesloten de wetten, de decreten en de in artikel 134 van de Grondwet bedoelde regels waardoor een constituerend verdrag betreffende de Europese Unie of het Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de men en de fundamentele vrijheden of een Aanvullend Protocol bij dit Verdrag instemming verkrijgt ».

B.1.3. De in het geding zijnde wet van 20 juli 1970 valt niet onder het toepassingsgebied van het voormelde artikel 26, § 1bis, zodat het Hof bevoegd is om de twee prejudiciële vragen te beantwoorden.

Ten gronde

B.2. Artikel 24, § 2, van het voormelde Algemeen Verdrag, goedgekeurd bij de wet van 20 juli 1970, bepaalt :

« Het weduwenpensioen wordt eventueel, gelijkelijk en definitief, verdeeld onder de gerechtigden, in de voorwaarden die zijn bepaald in het persoonlijk statuut van de verzekerde ».

B.3. Uit de feiten van het geding en de verwijzingsbeslissing blijkt dat het Hof wordt ondervraagd over de dubbele discriminatie die zou voortvloeien uit de voormelde bepaling : enerzijds, tussen de Marokkaanse langstlevende echtgenoten van een persoon van

Marokkaanse nationaliteit die in België heeft gewerkt, naargelang die echtgenoten een man of een vrouw zijn, waarbij alleen de man, wegens het specifiek persoonlijk statuut van het Marokkaanse recht, polygaam kan zijn, terwijl alleen de vrouw, aangezien zij niet meerdere huwelijken tegelijk mag aangaan, het slachtoffer zou zijn van de gevolgen van de eventuele verdeling van het overlevingspensioen; anderzijds, de weduwen, naargelang zij weduwe zijn van een Belgische onderdaan of weduwe van een Marokkaanse onderdaan, waarbij alleen de laatstgenoemde weduwe het slachtoffer zou kunnen zijn van de verdeling van het pensioen onder meerdere weduwen.

B.4.1. De toekenning van een overlevingspensioen aan de langstlevende echtgenoot van een werknemer of daarmee gelijkgestelde persoon is verantwoord door de toetreding van de laatstgenoemde tot één of meer stelsels van overlijdensverzekering.

Luidens artikel 147 van het Burgerlijk Wetboek mag men « geen tweede huwelijk aangaan vóór de ontbinding van het eerste ». Artikel 391 van het Strafwetboek straft de misdaad van bigamie met opsluiting.

Indien er twee rechthebbenden zijn, bijvoorbeeld een uit de echt gescheiden echtgenote en een weduwe, wordt in de openbare sector het overlevingspensioen verdeeld naar rata van de duur van het huwelijk met de uit de echt gescheiden echtgenote, waarbij de weduwe het resterende bedrag verkrijgt. In het stelsel van de werknemers hebben uit de echt gescheiden personen geen recht op een overlevingspensioen. Wanneer zij recht hebben op een rustpensioen, wordt dat laatste berekend naar rata van de duur van het huwelijk.

Hieruit vloeit voort dat, in het Belgische stelsel, altijd slechts één enkel overlevingspensioen wordt gestort, maar dat het in voorkomend geval moet worden verdeeld.

B.4.2. Het voormelde Algemeen Verdrag betreffende de sociale zekerheid van 24 juni 1968, goedgekeurd bij de wet van 20 juli 1970, heeft tot doel het genot van de in Marokko en België geldende wetgevingen inzake sociale zekerheid te waarborgen ten aanzien van de personen op wie die wetgevingen van toepassing zijn. Uit dat Verdrag vloeit voort dat, in België, de Belgische wetgeving betreffende het overlevingspensioen van werknemers wordt toegepast op de werknemers van Marokkaanse nationaliteit die waren aangesloten bij het Belgische stelsel van de overlijdensverzekering. Artikel 24, § 2, van dat Verdrag bepaalt

echter dat, voor de verdeling van het pensioen, rekening dient te worden gehouden met het persoonlijk statuut van de verzekerde. Dat heeft tot gevolg dat, indien de werknemer Marokkaan en van het mannelijk geslacht was en met verschillende vrouwen tegelijk gehuwd was, overeenkomstig het Marokkaanse recht dat zijn persoonlijk statuut regelde, elk van zijn weduwen aanspraak kan maken op een deel van het pensioen.

B.5. Artikel 11 van de Grondwet waarborgt dat het genot van de rechten en vrijheden zonder discriminatie wordt verzekerd. Artikel 11bis van de Grondwet preciseert in het bijzonder dat die waarborg geldt voor vrouwen en mannen. Volgens het verwijzende rechtscollège zouden die twee grondwetsbepalingen zijn geschonden door artikel 24, § 2, van het voormelde Algemeen Verdrag van 24 juni 1968, goedgekeurd bij de wet van 20 juli 1970.

Uit B.4.1 en B.4.2 blijkt dat het door het voormelde Algemeen Verdrag ingevoerde stelsel tot gevolg heeft dat, in België, het Belgische stelsel dat inzake het overlevingspensioen op de Belgen van toepassing is, op rechthebbenden van werknemers van Marokkaanse nationaliteit kan worden toegepast. Het bedrag van het aan de langstlevende echtgenoot uitgekeerde pensioen is hetzelfde als datgene dat zou worden uitgekeerd aan de Belgische langstlevende echtgenoot van een Belgische werknemer die onder dezelfde voorwaarden is verzekerd.

Door het mogelijk te maken rekening te houden met het persoonlijk statuut van de Marokkaanse werknemer, maakt artikel 24, § 2, van het Verdrag toepassing van een regel van het internationaal privaatrecht, overgenomen in artikel 21 van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, die aanvaardt dat, in België, de gevolgen van in het buitenland aangegane huwelijken kunnen worden erkend overeenkomstig het persoonlijk statuut van de echtgenoten en onder voorbehoud dat die gevolgen de Belgische internationale openbare orde niet verstoren, wat de verwijzende rechter *in concreto* moet nagaan.

Door te bepalen dat, in dat geval, het bedrag van het pensioen wordt verdeeld onder de langstlevende begunstigden en niet integraal wordt uitgekeerd aan elk van hen, doet artikel 24, § 2, geen afbreuk aan de beginselen van het Belgische stelsel dat, inzake het overlevingspensioen, niet erin voorziet dat het integraal kan worden uitgekeerd aan meerdere begunstigden, maar, met name in de in B.4.1 vermelde gevallen, het mogelijk maakt dat het wordt verdeeld onder meerdere rechthebbenden.

B.6. Hieruit volgt dat de in de prejudiciële vragen aangeklaagde verschillen in behandeling voortvloeien uit het Marokkaanse recht, waarover het Hof zich niet kan uitspreken.

De prejudiciële vragen behoeven geen antwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

De prejudiciële vragen behoeven geen antwoord.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 4 mei 2005.

De griffier,

De wnd. voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

P. Martens